

לא לזכות השיבה

יש לברך על החלטתו של בית המשפט העליון שהכיר בתוקפו של חוק האזרחות ודחה את העתירות שהוגשו נגדו.

ביטולו של חוק זה היה פותח את השער לזכות השיבה הפלסטינית באמצעות נישואין, ומסכן את קיומה של מדינת ישראל. זאת מעבר לסכנות הביטחוניות הרגילות הכרוכות בכניסת תושבי הגדה ורצועת עזה לתחומי הקו הירוק.

בציבור הפלסטיני יש תמיכה עצומה בחמאס, שאף זכה בבחירות האחרונות. על רקע העובדות הללו ומול אופי החינוך שלו זוכים הפלסטינים מילדותם בכל הנוגע לישראל, סביר להניח שמרבית תושבי השטחים סבורים שישראל אינה מדינה לגיטימית ואין הצדקה לקיומה, לפחות לא במתכונתה הנוכחית. שום מדינה אינה חייבת להחזיר כניסה מסיבית של אוכלוסייה כזו לשטחה, גם כאשר מדובר בקשרי נישואין. התוצאה היא חיובית למדינת ישראל, אך היא חיובית לא פחות לבית המשפט העליון. כידוע, רבים מחברי הכנסת, ואולי אף רובם, לא השלימו עם ביטול חקיקה על ידי בית המשפט. ביטולו של חוק כזה, שתוצאתו סיכון קיומי למדינת ישראל, עלול היה לגרום תגובה לא קלה כלפי בית המשפט העליון. יש לברך על כך שהדבר נמנע.

ההכרעה בתיק זה, העוסק בבעיה קיומית למדינה ישראל, ניתנה על חודו של קול. השאלות העקרוניות המתעוררות הן האם סביר לבטל חקיקה חיונית של הכנסת ברוב של קול אחד, היש אלמנט מקרי בהרכב והאם ניתן על ידי קביעת ההרכב או שינויו לחרוץ גורלות.

הבה נבחן כיצד התרחשו הדברים בתיק הנוכחי. בגלגול הקודם של תיק זה, שהוכרע אף הוא על חודו של קול, תמכה השופטת פרוקצ'יה בביטול החוק. יש להניח שהשופטת פרוקצ'יה נכללה גם בהרכב של התיק הנוכחי. אילו נותרה בהרכב, הייתה התוצאה הפוכה והחוק היה מבוטל. פרוקצ'יה פרשה לפני זמן לא רב ויצאה מההרכב. מה גרם לכך שפסק הדין לא ניתן בשעה שהיא היתה עדיין בהרכב? ניתן היה לצפות להסבר כלשהו בעניין זה.

מכל מקום, נראה הדבר שעם פרישתה של פרוקצ'יה הצטרף להרכב במקומה השופט ניל הנדל שהתנגד לביטול החוק, ובכך הפך הקול המכריע שהשאיר את החוק בתוקפו.

אפשרות מעניינת אחרת הייתה לקבוע את התיק בפני הרכב של תשעה שופ'טים (במקום 11). במקרה כזה ניתן להניח שהשופטים חנן מלצר וניל הנדל (שהם פחות ותיקים מיתר השופטים שדנו בתיק) לא היו נכללים בהרכב, והחוק היה מבוטל ברוב של חמישה נגד ארבעה.

ברור איפוא שיש לנשיא בית המשפט הקובע את ההרכב מידה לא מבוטלת של השפעה על התוצאה. נושא זה נכלל בין הנושאים הטעונים הסדר בעתיד. ביחס לתיק הנוכחי ניתן לצפות להסבר כלשהו בדבר השתלשלות הנוגעת להרכב, וכיצד לא ניתן פסק הדין בתקופה שהיה בידיה של השופטת פרוקצ'יה לקחת בו חלק. זאת אף שבעיני, צירופו של ניל הנדל להרכב במקומה היה רק לטובה.

עניין מסוים יש גם בכך שזהו כנראה פסק הדין העקרוני האחרון ואולי החשוב ביותר שניתן בתקופת הנשיאה ביניש. היא נותרה בו במיעוט, כשם שנותרה במיעוט במספר לא מבוטל של פסקי דין נוספים, חלקם בעלי חשיבות, דוגמת פסק הדין בעניין הסדר הטיעון של קצב.